

**ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΙ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΣΙΩΝ ΩΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΟΛΥΤΗΣ ΚΑΙ
ΑΔΙΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗΣ Κ.* - ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ Α.**

* Τ.Θ. 8475 - Τ.Κ. 100 10 - Αθήνα

** Ιόνιο Πανεπιστήμιο

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ἡ ἀνάλυση, γλωσσολογική (ἐτυμολογική, ἐννοιολογική, σημασιολογική), καί ἱστορική τῶν τοπωνυμίων καί γεωγραφικῶν ὄρων: πόλεων, ποταμῶν, περιοχῶν τῆς ἀρχαίας Μακεδονίας ἀποκαλύπτει ἀμιγῶς ἑλληνογενεῖς λέξεις καί ἔννοιες, οἱ ὁποῖες ἀνατρέχουν στίς διαλέκτους τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσας μέ στοιχεῖα ἀρχαϊκά, μυκηναϊκά, προδορικά. Τά θόρεια νεοελληνικά ἰδιώματα ἔρχονται πολυτιμος ἀρωγός στήν μελέτη αὐτή γιά τήν ἀπόδειξη τῆς συνέχειας, ἱστορικῆς, γλωσσικῆς καί ἐθνικῆς τοῦ γνήσια ἑλληνικοῦ χώρου τῆς Μακεδονίας.

ABSTRACT

The linguistic (etymological, gnostic, semasiological) and historical analysis of ancient Macedonian toponymes and geographical terms: cities, rivers, areas reveals words and meanings of full Greek origin, which remind one of the dialects of the ancient Greek language Archaic, Mycenaean, Pro-Doric elements. North Neohellenic idioms are indeed a valuable assistant in this study in order to prove the historic, linguistic and national continuity of the genuine Greek nature of the region of Macedonia.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ ἱστορικο-αρχαιοελληνικός συγγραφικός πλοῦτος στήν πορεία τῶν αἰώνων παρουσίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἀνθρώπινου στοιχείου στήν πολιτική, κοινωνική καί πολιτισμική σκηνή, προσφέρει πλῆθος πληροφοριῶν καί ἀποδείξεων γιά τήν δραστηριοποίηση τῶν Ἑλλήνων στόν εὐρύτερο χώρο πού ἱστορικά χαρακτηρίζεται ὡς Μακεδονία.

Μεταξύ αὐτῶν διακρίνεται ὁ κύριος ὄγκος τῶν γλωσσολογικῶν στοιχείων τῆς Μακεδονικῆς διαλέκτου - σαφῶς ἑλληνικῆς διαλέκτου - ὅσα ἔχουν διασωθεῖ σέ κείμενα πᾶσης φύσεως τῆς ἑλληνικῆς εὐρύτερης δημιουργίας.

Ἡ λεπτομερέστερη ἀνάλυση τῶν ἀρχαίων τοπωνυμίων καί τῶν γεωγραφικῶν ὀνομασιῶν καί ὄρων, ὅπως διασώζονται στά ἀρχαῖα συγγράμματα τῆς ζωῆς καί Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

της παρουσίας των ελληνικών φύλλων, πού ανέπτυξαν την δραστηριότητά τους στο χώρο της Μακεδονίας και στήν σημερινή γλώσσα και τοπογραφία της περιοχής πού σήμερα ανήκει στην Ελλάδα αλλά και στο χώρο εκείνο όπου βέβηλα από επήλυδες ή κατακτητές σκοπίμως φθάνει σήμερα να αμφισβητείται.

Η αμφισβήτηση αυτή είναι σέ αντίθεση πρός κάθε λογική ή ιστορική πραγματικότητα και καταδεικνύει, πέραν κάθε αμφιβολίας, την ένιαία ύψη και συνάφεια του μακεδονικού μέ τον υπόλοιπο ελληνικό γεωγραφικό ή ευρύτερο έθνικό ιστό.

Η ανάλυση των όρων επιτελείται από άποψη χρονολογική, ιστορική, έτυμολογική, ως και βάσει πηγών και συσχετίσεων των πληροφοριών, ώστε να θεμελιωθεί τό όλο θέμα στήν συγκριτική, συνδυαστική, όλιστική και συστημική, κατά τό δυνατόν διεπιστημονική του βάση και αλληλεπιδράσεις, καθώς και ή προσπάθεια κατανόησης της οντότητας της Μακεδονίας και της βαθύτερης καταγωγής και των καταβολών στήν σημαντικότερη **καθαρά ελληνική** αυτή περιοχή.

Πρός τήν κατεύθυνση αυτή, ή μορφολογική και ευρύτερη έννοιολογική και σημασιολογική ανάλυση των τοπωνυμίων και των λοιπών γεωγραφικών όρων πού απαντώνται στόν Όμηρο, τόν Στράβωνα, τόν Άμερία, αλλά και στός αρχαίους έλληνες ιστορικούς, καθώς και στίς πληροφορίες πού παραδίδονται σέ νεώτερα έργα συγγραφέων όπως ο Στέφανος Βυζάντιος, ο Ήσυχιος, ο Ευστάθιος Θεσσαλονίκης, ο Καλλέρης, ο Άνδριώτης, ο Μπαμπινιώτης, ο Προμπονάς αναδύουν, σέ έπιστημονική και έμπεριστατωμένη βάση τήν ελληνικότητα του χώρου της Μακεδονίας, μέ έγγενεις, άμγως ελληνικούς όρους ζωντανά στοιχεία της ελληνικής γλώσσας, με καταβολές από τόν πλούτο των διαλέκτων της και τήν μυκηναϊκή ακόμα κληρονομιά της και τήν όμηρική γλωσσική μορφή.

Συγχρόνως, ή ανάλυση αυτή, πού προσπαθεί να παρακολουθήσει και τήν ιστορική εξέλιξη και να ένταχθεί, ως προσέγγιση, στή μελέτη της διαμόρφωσης του χώρου και των λαών του ως ελληνικής χώρας, όμογλωσσίας και έλληνολρεπούς ευρύτερης πολιτικής και πολιτιστικής οντότητας αποδεικνύει άφ' έαυτης ότι θεωρίες περί δήθεν έξελληνισμού του χώρου και των ανθρώπων του ή περί διαίας καθιέρωσης, για λόγους πολιτικούς και έπεκτατικούς, της άττικής ελληνικής διαλέκτου, ως επίσημης γλώσσας του Κράτους του Φιλίππου, δέν μπορεϊ να φέρουν έπιστημονικό ένδυμα και χαρακτήρα.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Έπιλέγονται στή συνέχεια σειρά τοπωνυμίων και γεωγραφικών όνομασιών του Μακεδονικού χώρου και γίνεται έτυμολογική και σημασιολογική ανάλυσή τους μέ αναφορά στήν διαχρονική έννοιολογική εξέλιξη των λέξεων από τίς όποιες κατάνονται ή προέρχονται οί αντίστοιχοι όροι καθώς και μέ γενικότερη συνδυαστική σύγκριση μέ παλαιότερους και νεώτερους αρχαιοελληνικούς τύπους ως και λεκτικές μορφές, μέ βάση τά ελληνικά πρότυπα, νεωτέρων ευρω-παϊκών κυρίως γλωσσών.

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας, Α.Π.Θ.

Μέ τόν τρόπο αυτό παρουσιάζονται καί παραδείγματα τῆς ὀλιστικῆς γλωσσολογικῆς ἀνάλυσης πού ἐπεκτείνεται σέ ἀποχρώσεις ἔννοιῶν, τῶν ἀρχικῶν ἑλληνικῶν ριζῶν, ὅπως ἔχουν μεταφτυεθεῖ καί χρησιμοποιοῦνται σέ ἰδιώματα περιοχῶν, ἀλλά καί ὑπό μορφή, πού σέ πρώτη θεώρηση, μοιάζουν νά ἀπέχουν, ἐνῶ στήν πραγματικότητα, ἀποτελοῦν μετεξελίξεις καθαρά ἑλληνικῶν στοιχείων, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό τήν μελέτη τῶν διαλεκτικῶν φωνημάτων τῶν ὄρων αὐτῶν.

Ἔτσι, ἀπό τήν μελέτη τῆς Μακεδονικῆς διαλέκτου, προκύπτουν γλωσσικά συμπεράσματα πού καταδεικνύουν ἀφ' ἑνός τήν ἄμεση συγγένεια τόσο τῆς λατινικῆς ὅσο καί τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν μέ τήν ἑλληνική, ὥστε νά τεκμαίρεται ἡ πεποίθηση ὅτι ἡ ἑλληνική εἶναι πράγματι πρόγονος τῶν γλωσσῶν αὐτῶν, οἱ ὁποῖες ἀποδεικνύεται ὅτι ἐμπεριέχουν ἀληθῆ διαλεκτικά στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς. Κατ' αὐτό τό τρόπο, μέ τήν ὀλιστική γλωσσολογική προσέγγιση, ἐνισχύεται ἡ θεωρία τῆς καθιέρωσης τῆς ἑλληνικῆς ὡς διεθνοῦς γλωσσικοῦ μέσου.

Μακεδονία

Μακεδόνισσα (βασιλίσα)

Μακεδνός

οἶκε ἐν Πίνδῳ Μακεδνόν καλεόμενον ἐς Πελοπόννησον ἐλθόν Δωρικόν ἐκλήθη (Ἡρόδοτος).

Δωρικόν τε καί Μακεδνόν ἔθνος, ἐξ Ἑρινεοῦ τε καί Πίνδου καί τῆς Δρυοπίδος ὕσταται ὀρμηθέντες.

μακεδνός = υψηλός

= μακρὺς (μᾶκος = μήκος)

Θεσσαλικόν: Μάγνης καί Μακεδῶν, Μαγνησία

Μακέτης

Ἐδεσσα < ΦεδΦεσσα

κατάληξη -εσσα < Φεσσα

στη Μυκηναϊκή pedewesa = * πεδΦεσσα

toqidewesa = τορwidΦεσσα

διάλεκτοι ιστορικῶν χρόνων με παρέκταση με το συνδετικό φωνήεν ο :

-όεσσα / -οῦσσα

ρίζα ἐδ - < Φεδ προς δήλωση του ὕδατος

Ομηρικόν ἔδανός

μυκηναϊκόν Φεδανεύς (τύπος We-da-ne-wo στη γενική)

Σημασία ἀπό τήν ἑλληνική γλώσσα: Ἀπό τήν πλησμονήν των υδάτων τῆς περιοχῆς.

Τούτο συνέβαινε κατά τήν ἀρχαιότητα ὅπως συμβαίνει καί σήμερα.

Ἡ σίγησις του στήν F στήν Μακεδονική αυτομάτως τήν κατατάσσει στις ἑλληνικές διαλέκτους. Ἡ συγγένεια με τήν μυκηναϊκὴν λέξιν *Φεδανεύς καί το Ομηρικόν ἔδανός, ἀπό τήν ρίζα ἐδ- < Φεδ παράλληλη προς τήν ἀρχαιοτάτη ἑλληνική

ύδ-.

Πηγή: (I.K. Προμπονάς)

Έδεσσα: δια την πολλήν των ύδάτων ρύμην

Πηγή: (Στεφ. Βυζάντιος)

Η έκπτωση ακριβώς του F (μη διατήρηση του β, της λέξεως βέδου) στο τοπωνύμιο, εξόχως συντηρητικό γλωσσικό στοιχείο οδηγεί στην πλήρη αντίκρουση του ισχυρισμού που έλαβε την μορφή της «θεωρίας», για ευνόητους λόγους, ότι η ετυμολόγηση βασίζεται στην φρυγική ή θρακική λέξη βέδου· τούτο εκ των πραγμάτων δεν ευσταθεί.

Εορδία : Περιοχή της Μακεδονίας νοτίως του όρους Βέρμιον (Θουκυδίδης)

Επιγραφή 4ου αιώνα π.χ. Ευορδία = ΕΦορδία

Εορδία = Φορδία (καθηγητής Τσομπανάκης)

Μυκηναϊκά : wo-do-we ΦορδόΦεν = ροδόεν (έλαιον)

wodijo = Φόρδιος = Ύοδιος

wodijeja = Φορδία = Ύοδία

Εορδία < Φορδία = η πλούσια σε Φόρδα = Φρόδα = ρόδα

χώρα/γή

αιολ. βρόδον

Ορδαία = πόλις Μακεδονίας (Στεφ. Βυζάντιος)

Εορδαία ή Ορδαία : έκπτωση του E = F

όνομα Κρητικού μηνός: wo-de-wi-jo = ΦορδήΦιος

= Ύοδής (Gerard-Rousseau)

Το παρακάτω κείμενο του Θουκυδίδη που δεικνύει ότι οι περιοχές ακριβώς της Μακεδονίας ήσαν περίφημες για τα ρόδα των:

«Οί δέ ἀπικόμενοι εἰς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίας οἰκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω, ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ρόδα, ἕν ἕκαστον ἔχον ἐξήνοντα φύλλα, ὀδμῆ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων, ἐν τούτοισι καί ὁ Σιληνός τοῖσι κήποισι ἦλω ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων, ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος κέεται Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος».

Ύξιός = δασώδης

ἄξος = ὕλη, παρά Μακεδόσιν (Ησύχιος)

ὄξύ = ὄξιά

ἄξος = κομμένο δάσος (ή πεσμένο δάσος)

Κρητικός τύπος ἄξος

Ύοαξος (Στέφανος Βυζάντιος) = πόλη της Κρήτης,

ο κάτοικος Ύοάξιος

ρίζα : Φαγ- = (άγνυμι = κόπτω)

ἄξος = κομμένο δάσος

= ὕλη

(Ὅμηρος = ἄξυλος ὕλη)

**Αργος* : Πόλις της Πελοποννήσου, το Ἰαχαικόν,
 Πόλις της Ακαρνανίας, το Ἰαμφιλοχικόν
 Πόλις της Μακεδονίας, το Ἰορεστικόν,
 νοτίως της λίμνης της Καστοριάς,
 Πόλις της Θεσσαλίας, το Πελασγικόν, (ἡ ὕστερον
 Λάρισσα), στην πεδιάδα της Λάρισσας.
 (Στέφανος Βυζάντιος)

**Αργος* = πᾶν (πεδῖον) παραθαλάσσιον
 Μακεδόνες και Θεσσαλοί : ἄργος το πεδῖον φασίιν
 (Στράβων)

Οἱ Μακεδόνες Ἰαργεάδαι
Αἰγαί
 αἰγες = κύματα (δωρικόν, Ἰασύχιος)
 ρ. αἴσσω
 ἡ ἴδια ἔννοια με την πόλη Ἰαδεσσα
 = Wasserstadt, Flusstadt

Ἰαχαιοί
 aqua
 ἄχα = ὕδωρ
 ἄα

Ἰορεστίς
 Κάτοικοι : Ἰορέσται
 **Αργος Ἰορεστικόν*
 Ἰορέστης : φημισμένο κύριο ὄνομα στην Αργολίδα
 ὄρος, γενική: ὄρεσος = ὄρους, θέμα : ορεσ-
 κατάληξη: τες, Ἰορεστίς
 κατάληξη: -της, -ται, Ἰορέστης, Ἰορέσται
 ὄρος : ἰων. οὔρος = βουνό, ὄρος, δωρ. ὠρος
 ὄρειος, ορεινός

ὄρείτης = εἶδος ἰέρακος

Ἰορέστης = υψηλός

➔ (ὄρνυμι) : ὄρρος, οὔρα = ἀνύψωση, προεξέχον μέρος του
 σώματος, γλουτός. Το ἄκρον του
 ιερού οστού. γερμ. Arsch

Ολιζών = Θεσσαλική πόλη
 (Ὅμηρος, Στράβων)
 ἀλίζω = αλείφω, αλοιφή

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

από το ἄλιζα = η λεύκη των δένδρων

Μακεδόνες (Ήσυχιος)

le vitiligo, le blanc de plantes

Θεσσαλικόν ὄλιζα, αἰολ. ὄλιζα, Fr. elize, elizier, aume

aulne,

lat. alnus

δένδρο,

all. Erle < elira σκλήθρα/σκλήθρος

russe olichia

serbe Jelicha

Thesaurus : vitiligo arborum

scarbities

ασθένεια των φυτών

vitiligo de l' hommes = η λεύκη των ανθρώπων

ρίζα ἄλιδ-, ἄλιδ-ja = ἄλιζα - ἄλισα

Ἄλιφθρα : Πόλη της Ἀρκαδίας, στην αριστερή όχθη του Αλφειού

ἄλφος = λευκός

ποταμός Ἄλφειός της Ολυμπίας

lat. Albus = λευκός

ἄλήπορον (Ήσυχιος) = εἶδος λευκού φυτού

lat. alica = γαλ. epautre

olor

ἄλφοι, ἄλφιτον = ἄλευρον κριθῆς

ὄλοφος (Ήσυχιος) = λευκός

ἄσπιλος = ο χειμαρρος υπό Μακεδόνων

(Ήσυχιος)

οι ποταμοί και ρύακες = ἀπόσπιλος

ρίζα ἄ + σπιλάς

σπίλος, ἦ = βράχος, βραχώδης ακτή, σκόπελος

σπιλάς, ἦ = πλάξ, κοίλος βράχος

ἄσπιλος = αυτός που κατεβαίνει από τα

ἀπόσπιλος = βράχια, από τις κορυφές των βουνῶν

ἀπόσπιλος > ἄσπιλος > ἄσπιλος

από την αλληλουχία αυτή αποδεικνύεται η συγγένεια

της Μακεδονικής με την Θεσσαλική διάλεκτο

από το ρῆμα σπάω = ἔλκω, σύρω, τραβῶ, ανασπῶ,

ῥοφῶ, θυζαίνω, θηλάζω,

διαστρέφω, προξενῶ σπασμόν,

συσπῶμαι, σπασμωδικῶς κινουμαι

χειμαρρος = ὁ ρέων κατά τον χειμῶνα, βράχος,

ὄρητικός ποταμός

(εκ του βραχῦς, ρηχός)

ξεροπόταμος
(χειμα + ρέω)
(χειμέριος = θυελλώδης, τρικυμιώδης,
βροχερός)
(J.B. Hofmann)

σκόπελος
(εκ του κόπτω)
ῥηχός
(εκ του ῥάσσω = κτυπῶ,
τύπτω, ὠθῶ, ἐξ οὗ και
καταρράκτης = η
πτώση ὕδατος ἀπὸ
υψηλοῦ ἐπιπέδου σε
χαμηλότερο, ἀποτόμως)

ῥαχός, ιων. ῥηχός = ακανθώδης κλάδος, φραγμός

Ἔδεσσα - Αἰγαί - Βεδύσιρος

περιοχή στην Θρακομακεδονική ακτή

Βέδου

ρίζα *ved

Ρίζα Μακεδονική βεδ- διάφορος της φρυγικής ved = ὕδωρ
κωμικός Φιλύλλιος : βέδου = ἀέρας, ατμόσφαιρα

Βέδους στην χώρα των Βισαλτών

Νεάνθης εκ Κοζίκου : βέδου = ἀήρ

Οι Μακεδόνες μετέφρασαν την Ἔδεσσα με το ἀμιγές
ἐλληνικόν Αἰγαί και ὄχι με το φρυγικόν βέδου = ὕδωρ
που ἀγνοοῦσαν.

Κλήμης : ο ἀέρας ο ζωοδότης βέδου < διόδωρος

Fick : βέδου εκ της ρίζης δε (Fe-z) = φυσώ

(β μακεδονικό αντί φ)

Γαλάδραι = πόλις Μακεδονίας εν Πιερία

(Στέφανος Βυζάντιος)

Γαλάδρα / Χαράδρα

ανομοίωση ρ-ρ > λ-ρ

Γαράδρα / Χαράδρα

τροπή δασέως χ σε μέσο γ

χαράδρα = ρωγμή, σχίσμα γης, χαράδρα, βαθεΐα φάραγξ

χείμαρος

ἀπὸ το χάραξ = πάσσαλος, σκόλοψ,

αιχμηρός πάσσαλος,

πάσσαλος διχαλωτός

χαράσσω = ἐγχαράσσω ξύνω

αὐλακίζω σκαλεύω

διασχίζω σκαλίζω

Ἐριγών = παραπόταμος του Ἄξιου

= ο έντιμος, τίμιος ποταμός

ε ➔ ι (ενδία — Ἰνδία)

εκ του ἔρεβος = σκότος

ὅπως πελι-γάων = πελιγών = ο γέρον

ἄρι -

= λίαν, πολύ - γάων εκ του γίγνομαι

ἔρι -, ἄρειων, ἄριστος

συγ. το ὄρνυμι = αναταράσσω, κινώ, εξεγείρω, ορμώ,

παροτρύνω, (αγγλ. ruy)

οὐριος ἄνεμος

ὀρίνω = θέτω εις κίνησιν

ανυψούμαι

εγείρω, εξεγείρω, διεγείρω, ερεθίζω, τρομάζω

(ερεθίζω, ἔρνος, ὄρμενος)

ὄροθύνω = αναταράσσω, παρορμώ

ὀρέομαι, ὀρούω = εφορμώ

ὄρμῳ διαίως πρὸς τὰ ἔμπρὸς

ἔρετο = ωρμήθη : Ἡσύχιος

κονιορτός = νέφος κόνεως ἐν δίνῃ εγειρομένη

εκ ταραχῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους

Ἰχναί = πόλη της Κάτω Μακεδονίας, πλησίον της Πέλλας

Από τα ἰχνη της Θεάς Θέμιδας, που είχε αφήσει

στη φυγή της.

Κατά τον Στράβωνα: Πόλη της Θεσσαλίας

στην Θεσσαλιώτιδα

Ἡσύχιος: Πόλη της Μακεδονίας, όπου ελατρεύετο

η Θέμις Ἰχναίη και υπήρχε μαντείο του

Απόλλωνος

Στέφανος Βυζάντιος: Ἄχλαι στην Θεσσαλία και

στην Βοιωτία

Ἰχνος : ἶχνος ποδός, πατησιά, (ἄ)χνάρι, ἶχνος τροχοῦ,

ἶχνος, ὑπόλειμμα, ποῦς, «δάδισμα», «πάτημα»

ρίζα: οἶχομαι

Λεθαίη = πόλις τῆς Ἄνω Μακεδονίας

ρίζα : λείδω = αφήνω τι να στάζει

χύνω, χέω,

κάνω σπονδήν

λίβας, ό = ό άνεμος

λιμήν

λίβος, τό = σταγών, δάκρυ

λίψ, ή = σταγών

σπονδή

Ήσύχιος: λουδάται = σπένδει, θύει

λιβάς, ή = πηγή, ρύαξ

λειμών, ό = λιβάδιον, λειμών

λεϊμαξ, ό = νοτερός και ποώδης τόπος, λιβάδιον'

λίμνη

Ξάνθη

(θ — δ)

Ξανδικός μην

Απόλλων Ξάνδος

(ξανθός : καθαρός, φωτεινός, λαμπρός)

Απόλων Φοῖβος στην Σπάρτη

εναγνισμός

καθαρισμός

εξαγνισμός

ξουθός = κιτρινωπός, μαυροκίτρινος

ρίζα κν- ξν-

λατ. canus = παλιός, ψαρός, λάμπτων,

γερμ. Hase = υπόλευκον ζῶον

λαγφός

Πέλλα = η πρωτεύουσα της Μακεδονίας

= πέτρα στην μακεδονική διάλεκτο

Πέλλη : Από της θοός, πελλής το χρώμα, ὅ εστι τεφρώδες

κατά την Μακεδόνων φωνήν

Πελλήνη = πόλη στα Νότια του Ολύμπου

πελλός = φαιός

ἀπέλλαι = σηκοί (Ήσύχιος)

Ήπόλλων / Ήπέλλων

πέλιος / πελιγών = γηραιός, γκριζομάλης, γέρον

Πελλάς, ό = πρεσβύτης

πέλειαι = περιστεραί (λόγω του χρώματος)

πελιδνόν = μέλας ως ο μόλυδος

πελιοί = μέλανες, ωχροί ή χλωροί
 πελλήν = φαιόν τῷ χρώματι
 πιλνόν = φαιόν (Κύπριοι)
 πελήαρ = περισσότερά (Λάκωνες)
 πελιγόνες = οι γέροντες (Μακεδόνες)
 = οι γέροντες (Λάκωνες)
 (-γάων εκ του γίγνομαι)

Πιερία = (πίερα = παχεία, λιπαρά, εὐφορος, γόνιμος, πλούσιος)
 Πιερίδες = αἱ Μοῦσαι εν Μακεδονία
 Πι(μ)πλεια = αἱ Μοῦσαι ἐν τῷ Μακεδονικῷ Ὀλύμπῳ, ἀπό κρήνης Πιμπλείας
 Λείδηθρον = πόλις της Πιερίας
 (λειθῶ) = χύνω στάλα στάλα, στάγδην
 μοῦσαι Λειδηθρίδες ἐν Βοιωτία
 Πίμπλεια ἀπό την ρίζα πλη- = γεμίζω, πληρώ
 Επίθετο πίων, πίερα = εξογκωμένος, παχύς, λιπαρός, πλήρης σφριγούς
 πιαρ = λίπος, πάχος
 ρήμα πιδύω = εξογκούμαι
 (πίδαξ) αναδλύζω, σφριγώ, φουσκώνω, παχαίνω, ξεπετάγομαι
 (πίτυς, πίσσα, πόα)

Ελληνικαί πόλεις της Πιερίας

Δῖον
 Αἰγίνιον
 Φυλακαί
 Λείδηθρον
 Πίμπλεια
 Πέτρα
 Ἐνιπεύς (ὄπωπα = παρατηρῶ)
 Βούφυρος
 Σῦς (φύω)
 Ἐλικών (ἔλιξ = σπεῖρα)
 Ὀλύμπια τά ἐν Δίῳ (ἑορτή)
 ὄρος Ὀλυμπος

Πίμπλεια = πόλις και ὄρος και κρήνη της Μακεδονίας

ρ. πίμπλημι

πλήθω = είμαι πλήρης, πλημμυρίζω,

πληρούμαι, εξογκούμαι

πληθύς, πλήθος, πληθεΐοι, πλησμονή

πληθώρα

πλήρης = γεμάτος

πλήσιμη, ή = πλημυρίς

ἐκχείλισις των ὑδάτων

χορτασμός

κόρος

πλέων, πλείστος, πολύς, πλούτος

Ἑλύμεια ἢ Ἑλίμια

ἔλυμος, ἔλεμος, ἐλίμαρ (Ἡσύχιος) = εἶδος δημητριακού καρπού,

«κεχρί», ἀλέσιμος καρπός

ὄλυρα = εἶδος σίτου, ζειά

ὁμ. οὐλαί = κοπανισμένο σιτάρι

αττ. ὄλαι = κοπανισμένο σιτάρι

αττ. ὄλαι = χονδροαλεσμένο κριθάρι

ἀλεῖν = ἀλέθειν

μελίνη = εἶδος κέγγρου

-*mel = ἀλέθω

μύλος

λατ. milium

Ἡμαθία

ἄμαθος = ἄμμος, ἀμμώδης ἀκτή, ψάμμος, ψάματος

ἀμμῶδες ἔδαφος

γερμ. Sand

Ἀμυδών = Ἄβυδών

Πρωτεύουσα των Παιόνων του Ὀμήρου

μῦδος = υγρασία

μῦσος = ρυπαρός

γερμ. = ακαθαρόσια, ῥῦπος

μυζάω, μυδαίνω (διαβρέχω)

Βοττιαία (Εὔβοια)

Βοττία = χώρα των βοσκῶν

Βοττιαίς βοτός = βοσκόσ

ρίζα βους

-πολυθρέμματος, πολύμηλος

Μυγδονία και η πόλις της Φύσκα (Βύσκα)

— μυγμός — μύζω

Κρηστωνία ή Γρηστωνία

γράστις = χλωρός χόρτος

γρασίδι

γαστριζω = παρέχω εις τινα τροφήν

τρέφω τινα

γάγγραινα = απόστημα διαδρωτικών

γράσος = ο τράγος, ως τρωκτικόν ζώον

γώνος = κοίλος, καταφαγωμένος

γρώνη = κοίλη πέτρα

γράω = κατατρώγω

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανάλυση των ριζών της ελληνικής από τις οποίες προέρχονται οι ονομασίες των γεωγραφικών περιοχών, των πόλεων και των ποταμών της αρχαίας Μακεδονίας αποδεικνύει την σχέση τους ακριβώς με τα γεωγραφικά στοιχεία που εκλήθησαν να περιγράψουν με παραστατικότητα και λεπτομέρεια. Ετσι το όνομα του ποταμού «Εριγώνος» σχετίζεται με την ορμητικότητα και την βιαιότητα των υδάτων του που ορμούσαν προς τα εμπρός, του ποταμού «Αξιού» με το δασώδες της γύρω περιοχής, της πόλης «Πέλλας» πρωτεύουσας της Μακεδονίας και πατρίδα του βασιλέως Φιλίππου με το πετρώδες της τοποθεσίας, το τεφρώδες χρώμα της πέτρας ή το πελλό (φαιό) χρώμα των βοών που αφθονούσαν στην περιοχή, ενώ της περιοχής της «Πιερίας» με τα πίονα (εύφορα, γόνιμα, πλούσια) εδάφη της.

Παρατηρούμε δηλαδή ότι τα ονόματα των γεωγραφικών αυτών στοιχείων έχουν άμεση σχέση με την διαμόρφωση του εδάφους, την περιγραφή φαινομένων που απαντώνται στη γύρω περιοχή (πόλη: «Αμυδών», για την υγρασία της περιοχής που ήταν παραποτάμια, «Ελύμεια» από το φυτό που αφθονούσε στην περιοχή, τον έλυμο και η περιοχή «Γρηστωνία» από την άφθονη χλωρίδα) ή με τον ρόλο που εκκαλούντο να παίζουν οι πόλεις στην κρατική οργάνωση (πόλεις: Φυλακαί, Δίον) καθώς και με τα γεγονότα σε ανάμνηση των οποίων είχαν ανεγερθεί: Ξάνθη, προς τιμήν του θεού Απόλλωνα «Ξάνδου».

Παρατηρείται εξάλλου ότι γεωγραφικά στοιχεία με αντίστοιχες ονομασίες απαντώνται και σε ελληνικές περιοχές εκτός Μακεδονίας. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, επειδή από μόνο του αποδεικνύει το ενιαίο και το συνεχές των ελληνόφωνων

χωρών κατά την πρώιμη αρχαιότητα. Έτσι, η πόλη της Πιερίας «Λείβηθρον» και οι ομώνυμες μούσες Λειβηθρίδες στην Βοιωτία, παρουσιάζουν την χρήση της ίδιας ελληνικής ρίζας (ρήμα λείβω) για την περιγραφή μιας περιοχής κατακλυζόμενης από νερά και συγχρόνως για την ονομασία θρησκευτικών οντοτήτων που είχαν σχέση με ποτάμια ή τελετές που ελάβαιναν χώρα σε υδατοβριθείς χώρους. Ανάλογα συμβαίνουν με την πόλη «Πίμπλεια» της Μακεδονίας και Πίμπλειες μούσες του Μακεδονικού Ολύμπου από την κρήνη Πίμπλεια.

Η ορολογία του «Ησυχίου», πολύτιμη πηγή για διαλεκτικές λέξεις πληθώρας ελληνικών περιοχών, εάν μελετηθεί εις βάθος, προσφέρει σημαντικά συγκριτικά στοιχεία βάσει των οποίων φαινομενικά «περίεργες» ή «ξενοφανείς» λέξεις αποκτούν την πραγματική ελληνική τους καταγωγή: «πελήαρ», δηλαδή το περιστέρι στη Λακωνία, λόγω του φαιού χρώματός του ονομάζεται «πέλεια» στην λοιπή Ελλάδα. Οι «πελιγόνες», δηλαδή οι σοφοί γέροντες των Μακεδόνων αλλά και των Λακώνων, Δωρικών φυλών, πήραν την ονομασία από το φυσιολογικό γεγονός ότι το χρώμα των μαλλιών τους είναι φαιόν, πιλνόν κατά τους Κυπρίους. Το «πέλλας» δηλαδή ο λίθος κατά την Μακεδονική διάλεκτο έδωσε το όνομα στις «απέλλες», δηλαδή τους σηκούς του Ησυχίου. Ο δε θεός Απόλλων-Απέλλων σχετίζεται με τους χώρους στους οποίους ελατρεύετο.

Επομένως αποτελεί τουλάχιστον αναίσχυνη παραποίηση των ιστορικών γεγονότων και φθηνή προπαγάνδα του κρατιδίου των Σκοπίων (του οποίου η πρωτεύουσα έχει αμιγώς ελληνικό όνομα: από το ρήμα σκοπώ), η εμμονή του να αναφέρεται σε ονομασία και σύμβολα που δεν του ανήκουν.

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

1. Γ. Μπαμπινιώτης, Η γλώσσα της Μακεδονίας, Εκδόσεις Ολκός, Αθήνα, 1992.
2. J.N. Kalleris, Les Anciens Macedoniens, Institut Français d'Athènes, Athenes, 1988.
3. Φ.Ι. Κουκουλέ, Θεσσαλονίκης Ευσταθίου τα Γραμματικά, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Αθήναι, 1953.
4. Στ. Γ. Καψωμένος, Από το Λεξιλόγιο των Ελλήνων της Καλαβρίας, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 1949.
5. Ν.Π. Ανδριώτης, Το γλωσσικό ιδίωμα του Μαλενίκου, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 1989.
6. Πρακτικά Α' Συμποσίου Γλωσσολογίας του Βορειοελλαδικού Χώρου, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη, 1977.
7. Πρακτικά Β' Συμποσίου Γλωσσολογίας του Βορειοελλαδικού Χώρου, Ινστιτούτο Βαλκανικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 1983.
8. Ι.Κ. Προμπονάς, Η συγγένεια Μακεδονικής και Μικυναϊκής διαλέκτου και η Πρωτοελληνική καταγωγή των Μακεδόνων, Αθήνα, 1973.
9. Δ.Κ. Σαμσάρης, Από την έρευνα της ιστορικής γεωγραφίας της Δυτικής Μακεδονίας κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 1983.